

Մասիս լրագիրն 5 անգամ կը նրատա
րակուի յարաքը . 4 Օրաքերք եւ 1 Շաբա

Քարեր ք :	
Տարեկան դիմ. Կ. Պոլսյ համար	170
„ Գաւառաց	10 Մեկ
Վեցամսեւ զին Կ. Պոլսյ „	90 Չք
„ Գաւառաց „	5 Մեկ
Իւ լքանիւր բուց զին	
արդարաւ ք	60 փոյ
քարեր	20 „

Դուրս գալով լրագրաց, հետևյալ ծախ-
քով խնամարարեալսն վրայ է:
Ծանուցմանց տղը մեկ անգամի հաճա-
3 դէ երկու անգամի հաճախ 2 դլ.
Լրագրաց վերաբերեալ հաճախ կամ ար-
եւ իյէ գործուն խնամարար: Տնօր-
նիս տնիս ուղարկուի. եւ հաճախ ծախ-
քն մի զգուղին վրայ է:

SUPPLEMENT

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆՆԱԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

ԿՂԱՍՏԱՆԴՆՈՒԹՅՈՒՆ 26 ՇՈՒԼԻՍ

የሀገር ህብረት

Վարդգէն աւնուած հեռագրա-
լուրերը կը ծանուցանեն թէ օգոստոս
ջին ծերակոյտը բացուելով, սահմա-
նադրական փոփոխութեանց ծրագիրը
ներկայացեր է, որ քանի մ'ամիս ա-
ռաւ յուսացուածէն խիստ աւելի ա-
զատական արտօնութիւնները չմտնէր
կայսրն ու (Ռէնսդիք ժողովը միայն
օրէնսդրական իշխանութիւն ունին,
Պաշտօնեայինքը կայսրէն կախեալ
են, բայց պատասխանատու պիտի ըլ-
լան, եւ ծերակոյտը պիտի կրնայ դի-
րենք ամբաստանութեան ենթարկել,
Ծերակոյտն ու (Ռէնսդիք ժողովը
կառավարութեան հարցմանը ուղ-
ղելու իրաւունք պիտի ունենան)։ Դ-
տեքը հիմնական ազատութիւններ են,
որք ամեն սահմանադրութեանց էա-
կան սկզբունքները կը կազմեն, բայց
եւ այնպէս արեւօք «անպաշտ» բա-
ռած ընդդիմադիր մասը դո՛ւ հ պիտի
ըլլայ, եւ նորէն յարձակումներ չպիտի
ըլլան թէ կայսրական կառավարու-
թեան եւ թէ անսորտուած ազատու-
թեանց դէմ, որոյ անկեղծութիւնը
միշտ կասկածելի պիտի ցոյց տրուի,
Վարդգէն Պ. այս կարեւոր դիմում
ներն ընելէ ետեւ կերեւի որ մնացեալ
կէտերուն վրայ ալ դժուարութիւն չը
պիտի հանէ, եւ պիտի ջնստ զաղդե-
ացիները դո՛ւ ընէ։ Ծերակալտն ին-
տելապագահը՝ Պ. Ռուէ՛, այս օրինակ
ծրագրին ներկայանալուն առթիւ կայ-
սեր ազատականութիւնը դուռառնց
ըսելով թէ բնաւ վնասալուր մ'տնոր
չափ հասարակաց կարծիքը յարգած
է՛. բայց այս ալ չկրնալ ուրացուիլ որ
Վարդիակցի, ալ տարիէ մ'ի փեր հաս-
նալ ըստ ցոյցերով իրենց ազգային իրա-
նորակց կարծիքը, յարգելի տունն։

Լ՛նդդիդ կառավարութիւնն Իւրանտայի բողոքական եկեղեցւոյ կառուածոյ խնդիրը վերջացուց : Ի որոշութեան եւ հասարակաց խորհրդարաններն համաձայնեցան , եւ ասորին խորհրդարանին ընդհանած օրէնքը վերինն ալ հաստատուելով արքունական վաւերացումն ստացաւ : Ի որոշելը յաւելցեցան Լ՛նկիրման եկեղեցւոյ կղերն գրամական կերպիւ նպաստաւոր մէկ երկու պայման ձեռք բերելու , բայց ասանք կարեւորութիւն չունին եկեղեցւոյ եւ պետութեան բաժանման օկերութիւնքնառաջին դրածարդութեան առջեւ , որ սպազադին մէջ պէտք է քաղութական բնկերութեանց վարչականն ըլլայ , քանզի Տին դարուց բլուրտութիւնն այնչափ աւելի նշանաւոր միջոց չէ գտեր , քան թէ կրօնական եւ աշխարհական իշխանութեանց միութիւնը , որ մարդոց պատու համեզած է :

• աստիշատանի պատիւ բազմի մօր-

դասիրական մեծ գործ մը կատարեցի, թշուառ բանտարկեալներ չլծախներէ ազատելով եւ իրենց ընտանեաց ու հայրենեաց վերադարձնելով, բայց ծախքը ծանրի նստառ անդդիացեոյ ուստի խորհրդարանը մասնագողով մը կարգեց զնետլծիւններ ընելու ()ընդհանրի համար, հանքային ածխոյ գինը լատին մէջ տակաւն երկու կինէ ըլլալով, ինգղիզ կառավարութիւնը վնասիկի լիծելէն վճարեր է, ()նացածներն ալ ասոր կրնայ համեմատիլ ()մասնագողովը տակաւն զնետլծիւններ կը շարունակէ եւ հաւանապա՛նաբար ուրիշ այսպէսի՛նչ չափ ծախքեր ալ պիտի գտնէ ()ըտոր ամեն լամն ընտլծեան եւ հրատարակութեան մարերէն անցած երկիրներու մէջ այսպիսի իրողութիւններ կրնան պատահիլ, մակարերելու է թէ հասարակային դանձուց վրայ սակողութիւն չհըած անդեք որչա՛փ աւելի չարիազանց ծախքեր կը պատահին մուծիւն մեջ:

Ապանիայէն զարձեւալ յեղափոխութեան ու ապստամբութեան ձայներ կառնուին։ Տօն Քարբոս սահմանադրւին անցած եւ միապետական դիշխան պարզած կերելի՝ սպանիացւոր թաղաւորութեան հետ աստուածային իրաւանց ալ բարեքը խոտաւանալով։ Լրբէն կըրէին սեճ մասն անոր կողմը բռնել։ Արքանայի Վրիմի եւս այլոց ազատականութիւն ատելով, որոց կենաց դէմ դաւադրութիւններ ալ գտնուեցան։ Ազատամբաց խումբերը կառավարութեան զօրաց կոչմէն խառնութեամբ զոչուեցան։ Վրիմ զօջայկերը խորհրդարանէն մէջ յայտարարութիւն ըրաւ թէ վախու ըամէ չկայ։ Արքանայ ալ, իբրեւ արքան, նախան տեղապահ, ամենայն վստահութեամբ Արտն—Ճայի արքունեակ ամբարանողը զնաց։ Ատաբակապետական երեսփոխաններէն ոմանք 1821 թ ղինուոջտիւն օրինաց գործադրութեան դէմ բողոքեցին՝ պատճառ բերելով թէ հեկկին իրապէս դաւադրանք վիճակի մէջ կը լինի, բայց ժողովրդեան մեծ մասը հանդարտ կը կենայ։

Ի՞նչեւ Տիմա եղած պաշտօնական
 հրատարակութեանց հակառակ՝ Քու
 պայի մէջ ապստամբութիւնը դեռ
 վերջացած չէ, եւ ամբոխկացիք ալ
 դադարին օգնութիւններ կը զրկեն
 թէպէտ կտուախարութիւնը մէկ երկու
 յայտին օգնութիւններ ապրիլինց: Աս
 տի առանց ըրտամական եւ զինուորա
 կան նոր օգնութեանց՝ կըլնուդան
 Այդանիոյ իշխանութիւնը վերահաստա
 տել խիստ դժուարին պիտի ըլլայ մինչ
 դեռ: Այսանիոյ դառնն ալ եւր զոհորդ
 թիւներ կրելու անկարող կը դառնա
 Այս պատճառաւ կզգին ծախելու
 շրջանը կըլլան զարձակ: Այս կող
 մանէ իրենիկացի ռազմակազմը ալ
 դուրսդա մ'ընենլը իրենց կտուա
 րութիւնն ալ Արանթ նորապաշտ կը մե

դադրեցին թէ Բուսպացիներն Սպար-
նիոյ լուծին ներքեւ կը ձգեն, եւ Լե-
ւոնիկայի քաղաքացիութիւն ընդու-
նող իրանաւայելներն Լեւոնիոյ ձեռքն
անպաշտպան կը թողուն:

Երբէն ծանուցած ենք որ Պէպետի Մատթ— շունդ-որական պետութեան արտաքին դժոճոց հաշուեցոյցը հունդ-արական խորհրդարանին ներկայացնելու առթիւ՝ Վազգիդի Բրուսիդի եւ Բրեւելքի նկատմամբ իր քաղաքականութիւնը բացատրեց իր տրամա— շունդ-արական, կառավարութեան յարաբերութիւնները։ Քննարկողներունց հետ խորտ բարեկամական էին, եւ Մատթիա իր Խառլոյ մէջ ունեցած երկիրները թաղելէ վեր այն յարաբերութիւններն ալ անփոփանչ մնացած էին։ Միտսիդ Նըկատմամբ ջանացած էր. որտ առեւ կատարման յարաբերութիւններ հաստատել, բայց մինչեւ հիմայ իր ջանքերն անյալող եղած էին, քանզի Պէրլինի արքունիքը փոխադարձ ոգի մտցոյց չէր տուած։ Բրեւելքի նկատմամբ ըսածներն ալ առիէ առաջ դըրած ենք։ Բայց Բրուսիդի գէմ ըրած յայտարարութիւնները Պէրլինի մէջ լաւ տպաւորութիւն չընկելով, լրագրիւններն իրենց յարձակումները նորոգեցին Պէպետի գէմ, որ մտադիր է եղբի իր ըսածները հաստատել կարգաւոր տեղափոխ լրացնող դեպքանական դժոճներն ալ հրատարակելով։

Վասորիչդ նոր օրհնագրութեան
գործագրութիւնն եւ եկեղեցական
դասաւն եղև նազ որմ աւթեանց ոչ եւ
անդասիմ մնալն այս անգամ պատ-
ճառ եղաւ որ Վարդապետայի եղբորն
դատ աստեան զարգուերիկ սճիւ մը
գտաւ Վարդմէշեան բուսած մայրա-
պետաց ժանբին մէջ։ Վհուսանկ եւ
զեւթ ի ժեծբ գոր Վ ի խնայի լրագիր-
ները կը պատմեն, եւ որ հաստատարն
նոր թեանն պատմութեան թէքրուն մէ-
նախանագրուերու արժանի է։

Հոկտեմբեր 20-ին կնիծ մը ձեռք գրե-
լած բայց անհանուն նամակ մը հասաւ
եղեռնադատ առեանը, ծանուցանե-
լով ինչ որ Բարձրեւան մայրաքղաքի
վանքին մէջ Դպրապետ Բարձրի անու-
նով կին մը բանտարկուած է՝ բռնա-
կեամբ։ Բռնանին անմիջապէս ոչ-
դ որքին համար ընելէ դատաւոր մը
կարգեց, որ Բարձրիէ հպիսկեզօհե-
ւորտնութիւն առաւ վանքը մտնելու
եւ հետը Բարձրի ալ անուն ըստնայ մը
եւ օգնական դատաւորներ եւ վիշտ-
ներ ալ տանելով վանքը դնաւ Բա-
րձրի անդամ մայրաքաղաքի փողոց-
տող մատասխանել ուղեցին, բայց
ընելէ դատաւորը զիւրեքը պարտա-
րեց Դպրապետ մայրաքաղաքին բան-
տարկուած նկուզը ցուցնելու։ Բա-
տաւորաց արժեքն առ իւր զարեւոյթի-
նատեղան մը ելաւ, զոր Բարձրիէ
նշարտողքն։ Բայց իմ ժաշակաւ եւ

զարդեր խորշի մը մէջ չոր խոտերու
 վրայ մերկ կին մը նստած էր վայրենի
 եւ կէս յիմար երեւոյթով՝ Ն. Ս. ողոր-
 մելին երգող անսովոր կերպիւ լոյս ու
 մարդիկ տեսաւ, դուչեց. «Նոթի՛կ եմ»,
 ողորմեցէք ինձի, քիչ մը միւս լուռէք,
 հնազանդ կըլլամ։» Եւ ինչ միտքին մէջ
 որ երբէք արեւու լոյս ու մարբութիւն
 մտած չէր, անխիղճ եւ անգութ մայրա-
 պետները 1848 էն՝ ուրիշնքն շաւտարիէ
 իսկը բանտարկած կը պահէին իրենց
 ընկերու հինքերէն մէկը՝ Վ. մեն օր անար-
 նելուղին առջեւէն կանցնէին ու կը
 դառնային առանց վրան ի գութ
 շարժելու։ Վենիչ դատարանը՝ Ֆրա-
 մայից որ Արարապա Վարդիկը չտպի-
 լմէ հագցնեն, եւ գնացեալ եպիսկոպոսը հը-
 սակից, որ եկաւ եւ յիշեալ ողորմելին
 տեսնելուն պէս սատիկ յազուադը՝
 խտաւ իշտամբեց զմայրապետները։
 «Ն. Տ. լաւ, ձեր ընկերակիւրթիւնը
 ա՛յս կերպիւ կուգէ՞ք արքայութիւն
 երթալ դուք կին չէք, դուչեց, բո՛ւս-
 կապալինք։» Եւ իւր երբ մայ-
 րապետներն իրենց զիրենք արդարա-
 ցնելու գտնէին, եպիսկոպոսն որոտալից
 ձայնով մը գոչեց. «Ուցէ՛ք, թըշ-
 ուառականներ, կորսուցէ՛ք աչքիս
 առջեւէն, դուք որ կըմօք կը պըղ-
 ծէք, կորսուցէ՛ք։» Եւ անքին խոս-
 տովանահայր վարդապետը պատա-
 խանելով թէ ետեղեցական խելոսնու-
 թիւնը՝ Արարապա մայրապետին բան-
 տարկութենէն տեղեկութիւն ունէր,
 եպիսկոպոսն ու Վրիթալ վարդապե-
 տը յայտարարութիւն ըրին թէ խոս-
 տովանահայր ըսածը պտորդապէս անու-
 թիւն է, եւ խոյն պաշտօնէ դադրե-
 ցուցին թէ՛ լոռ տովանահայրը եւ թէ
 վանահայրը։ Եւրօ որ Արարապայի հար-
 տեղին իր բանտարկութեան պատճա-
 րը, պատասխանելով թէ կուտութեան
 ուշտին հաւատարիմ չէր գտնուած. «
 բայց միւս մայրապետաց կողմը դառնա-
 լով՝ «առնաքալ հրեշտակներ չեն ըստ։
 Թիշկինքը քննելով ծանուցին թէ
 Արարապա տեւի ապշութեան վիճակի
 մէջ էր քան թէ յիմարութեան, բայց
 եւ այնպէս հիւսնդանացի զրկուեցաւ
 որպէս զի վրան պէտք եղած ինտաքը
 տարուի։ Թիշկներն ըսին նաեւ որ
 եթէ առով մարդ մը քիչ մը ժամա-
 նակ Արարապայի նկուղին մէջ դրուի
 հարկաւորապէս խեղը կը կորուսա-
 նէ։ Թիշկալէս վանքին մեծաւորո հին
 կշէնք թէ Արարապա խնդեցած բա-
 լուն պատճառաւ այն նկուղը դրուած
 էր, բայց իր վրայ բռնած բախշը 1848ին
 եւս մեծածախ, եւ վանքին եօթը տարեկէ
 ՚ի վեր տալիքական բախշն ալ բանալի-
 կեանն ամենաւին տեսած չէր։ Արար-
 արապ հիմայ մայրապետ մը տեսածին
 պէս ահի ու սարտափի մէջ կի՛նայ,
 բայց կը յուսացուի որ խելը դուխը
 կը բերուի։ Եպիսկոպոսը գիտատու-
 թիւնն ունի եղբոր խնորը Բոլորովն գո-
 յիլու։

Եւս ստակալի եղերո թիւնները ըստ
դարձնմէ՝ Զոյակաւիտի, ժողովուրդը

